

IN DIENST VAN HET LANDSCHAP

Veertig jaar ecologie en recreatie in Het Twiske

Op 22 juni wordt de veertigste verjaardag gevierd van Het Twiske, een recreatie- en natuurgebied ten noorden van Amsterdam dat bestaat uit rietlanden, weiden, bossen en open water. De ontwerpen voor de huidige indeling zijn tussen 1971 en 1990 gemaakt door landschapsarchitect Mariske Pemmelaar-Groot. We vroegen haar hoe ze terugkijkt op het ontwerpproces en de ontwikkeling van het gebied.

Tekst: Karin Laarakker Foto's: Toerisme Laag Holland

Mariske Pemmelaar-Groot baseerde haar ontwerpen voor Het Twiske op het karakter van het landschap, ofwel hoe het eruit zag vóór het werd ingepolderd, met veel aandacht voor ecologie en inheemse natuur. Tegenwoordig kijken we niet vreemd op van zo'n benadering maar destijds was het baanbrekend.

Hoe luidde destijds de ontwerpopdracht voor Het Twiske? Waar moest zoal rekening mee worden gehouden?

'Er moest een hoofdstructuur komen voor de recreatieve inrichting van het gebied, dat 650 hectare groot is. Enerzijds moest het een wezenlijk onderdeel worden of blijven van het oorspronkelijke Waterlandse landschap. Anderzijds was het aangewezen als zogeheten 'groene ster', een gebied waar de inwoners van de nabijgelegen grote steden, in dit geval onder andere Amsterdam en Zaanstad, naartoe moesten worden gelokt voor dagrecreatie. Allemaal met een autootje erheen, een tentzeiltje neerleggen en de hele dag luieren, dat was het idee. Op de acht á tien drukste dagen moesten gelijktijdig 18.500 recreanten aanwezig kunnen zijn, was berekend.'

Hoe heb je natuur en ecologie onderdeel gemaakt van het ontwerpproces?

'Al vanaf het allereerste begin hebben we met ons team uitgebreid onderzoek gedaan naar de omringende landschapsstructuur en de aanwezige natuur in relatie met de bodem en de hoogteligging. Dat was in die tijd nog niet vanzelfsprekend. In mijn opleiding tot landschapsarchitect werkten we vanaf de tekentafel en werd ons geleerd om je stempel op het landschap te drukken. Het jezelf in dienst stellen van het landschap, het kijken en luisteren naar en leren van de omgeving, was nieuw en trendsetend. Maar ik had wel iets te pakken want ook bij latere opdrachten, onder andere voor de Maarsseveense Plassen in Utrecht en voor It Fryske Gea, ben ik altijd op die manier blijven werken.'

In het ontwerp voor Het Twiske hebben we op allerlei manieren ecologie en natuurbeleving met elkaar verenigd. Zo was het prachtige aangrenzende Waterland er omheen niet toegankelijk voor de recreant omdat het te nat was. Met een knipoog hiernaar hebben we een structuur ontwikkeld waar mensen wél konden fietsen en wandelen. Daarin kwam het grillige patroon van de legakkers, waarop vroeger het gewonnen turf te drogen werd gelegd, terug maar dan op een wat grotere schaal en met meer land dan water in plaats van andersom.'

Mariske Pemmelaar-Groot
Foto: Wanne Pemmelaar

Recreatie en natuur gaan niet alleen goed samen maar vullen elkaar zelfs aan

den bedacht en ontworpen; allerlei waterpartijen met verschillende taluds en verschillende vormen van beheer. Natuurlijk wisten we niet precies wat voor planten er zouden opkomen maar we hadden ervoor gezorgd dat de natuur zijn werk kon doen.'

Dit jaar is het veertig jaar geleden dat Het Twiske in erfpacht werd genomen door het recreatieschap Twiske-Waterland. Vind je dat het gebied de tand des tijds goed heeft doorstaan?

'Jazeker. Een paar jaar geleden ben ik er voor het laatst geweest en toen werd ik gelukkig van wat ik zag. Natuurlijk zijn er veel dingen veranderd want zo'n gebied is een levend organisme; kleine boompjes worden groot en worden weer weggehaald. Maar precies dat proces was ook ons uitgangspunt.

Ik maak me wel zorgen over trends zoals de grootschalige recreatie in de vorm van festivals en concerten. Het gebied is hiervoor niet ontworpen en het brengt grote schade aan aan de natuur. Tegelijkertijd zie ik ook dat mensen opkomen voor de natuur, dat ecologie en natuurwaarde steeds meer worden gewaardeerd en dat Het Twiske een groot draagvlak heeft. Dat vind ik hoopvol.

Het belangrijkste vind ik dat zoveel mensen al zoveel jaren plezier beleven aan Het Twiske; het gebied trekt jaarlijks zo'n 1,25 miljoen bezoekers. Toen ik er zelf dus onlangs was, zag ik alleen maar blije mensen. Recreatie en natuur gaan niet alleen goed samen maar vullen elkaar zelfs aan; juist de natuurwaarden maken het gebied zo aantrekkelijk voor de recreant. Ik hoorde van mensen die vanuit Wijk bij Zee zijn verhuisd naar Amsterdam-Noord omdat ze Het Twiske mooier vinden dan de zee. Een groter compliment kun je niet krijgen, toch?' •

Wat vind je ervan dat Het Twiske is aange-merkt als mogelijk toekomstig Post 65 groen erfgoed?

'Dat vind ik natuurlijk positief als het betekent dat er meer aandacht komt voor de waarde en het behoud voor toekomstige generaties. Het gebied is, samen met enkele omliggende gebieden, eerder al benoemd tot Natura 2000-gebied, onder andere omdat het zo gevarieerd is en omdat er zeldzame flora en fauna voorkomt. Daar ben ik heel trots op.

Uiteindelijk hebben wij als ontwerpers alleen de juiste voorwaarden gecreëerd. Ergens in de jaren tachtig kwam een ecoloog namens de provincie onderzoek doen in het gebied. Hij was hoogst verbaasd over de enorme variatie in plantengroei en vroeg zich af hoe dat kon. Ik kon hem toen vertellen dat wij dat zo had-

